

система AGRO-NET, а також GPS - прилади для замірів площ полів, земельних ділянок з геоприв'язками.

II. Оброблення та аналізування інформації після відбору проб. На основі визначених показників якісного стану ґрунтів складаються картограми вмісту поживних речовин та забрудненості. Після цього у програмі AGRO-NET складаються карти внесення мінеральних добрив, які застосовують при точному землеробстві.

Для формування банків даних регіональним центрам "Облдержродючість" потрібне таке програмне забезпечення:

- система AGRO-NET (картографування та база даних);
- GPS - прилади;
- програма для обробки інформації після проведення геоприв'язки.

3. Орієнтовний кошторис для 25 регіональних центрів "Облдержродючість", з ПДВ становить 1 млн. 441,9 тис. гривень.

Література

1. Барладін О.В. Актуалізація наземних та річкових навігаційних карт з використанням геоінформаційних систем та ДЗЗ [Електронний ресурс] / Є. Городецький, О. Барладін, Л. Миколенко // Інститут передових технологій . – Режим доступу до журн.: <http://www.iat.kiev.ua>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 р. № 391 „Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля" // Офіційний вісник України від 16.04.1998 - 1998 р., № 13, стор. 91, код акту 5112/1998.

3. Карпінський Ю.О. Картографо-геодезична служба України – шляхи розвитку / А.Лященко, Ю.Карпінський // Державна картографо-геодезична служба України (1991-2006). За ред. Р.І. Сосси. – К.: НДІГК, 2006. С. 289 – 313.

4. Чопенко В. Подзвін по Держкомзему // Дзеркало тижня № 20 (649) 26 травн. — 1 черв. 2007 р. – 6 с.

5. Томченко О.В. Вивчення ерозійних процесів ґрунту засобами ПС/ДЗЗ-технології [Електронний ресурс] / О. Томченко, С. Яценко // ДНВЦ «Природа» . – Режим доступу до журн.: <http://www.pryroda.gov.ua>

Клапків Ю.М.,
аспірант кафедри міжнародних фінансів
Тернопільський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАГЛЯДУ ЗА МІЖСЕКТОРОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ

Постановка проблеми. Домінуючою на сьогодні тенденцією розвитку міжнародної фінансової сфери є укрупнення фінансових інституцій, в тому числі, і міжсекторова консолідація. Проте, для новостворених мегафінансових інституцій необхідні відповідні органи нагляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації ефективного регулювання та нагляду за фінансовими інституціями є предметом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних авторів: Р. Бернда, О. Дзюблюка, Ед. Доллана, И. Кожевникової, Л. Конопатської, В. Кротюка, Ж. Матука, А. Мороза, С. Мочерного, А. Пересади, Дж. Селбі, Дж. Сороса, Дж. Синки, Т. Уільямсон та ін.

Аналіз існуючих методичних матеріалів, а також наукових публікацій з питань регулювання фінансового сектору засвідчив, що проблема дублювання функцій органів нагляду та консолідації фінансових інституцій має важливе значення для розвитку банківської та парабанківської системи України. Проте вона недостатньо розроблена в

теоретичному й методичному планах, а практична діяльність органів нагляду потребує вдосконалення.

Постановка завдання. Метою статі є дослідження основних ризиків, притаманних конгломерації фінансових інституцій, компаративний аналіз діяльності регуляторів на фінансових ринках європейських країн щодо консолідованих фінансових інституцій або інституцій, що надають повний спектр фінансових послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головними цілями регулювання банківської та пара-банківської діяльності є підтримка стабільності фінансової системи, конкурентного середовища серед фінансових інституцій та захист інтересів вкладників і кредиторів. Кожна країна має свої особливості впливу на організаційну структуру і напрями діяльності відповідних служб фінансового нагляду. При цьому розвиток банківської та страхової діяльності передбачає постійне вдосконалення системи нагляду за фінансовими інституціями.

Раніше вважалося, що консолідація банківських установ і страхових компаній суперечить суспільним інтересам, і цей процес заборонявся, деякі зарубіжні економісти (Роб Ронслан, Террі Уільямсон, Беділ Белхетчет) вважали, що він має негативні наслідки, оскільки "загострюється проблема реальної оцінки стану страхової діяльності, виникають труднощі у визначенні додаткового доходу, отриманого від спільної діяльності"[3, с.166]. Водночас, регулювання вирізняється швидкими змінами і пристосуванням до глобалізації та лібералізації, що сприяє розвитку фінансових та промислово-фінансових груп, альянсів, інших форм фінансової консолідації. Тому, поступово такі обмеження знімалися, і на сьогодні спостерігається процес взаємопроникнення різних сфер фінансово-кредитної діяльності (зокрема, банківської та страхової) й устанавлення міцних зв'язків між ними, що дозволяє заощадити на витратах і збільшити доходи від використання спільних каналів збуту послуг. Відбувається стирання граней між банківською і страховою діяльністю. В розвинених країнах на банківські депозити припадає все менша частина персональних фінансових активів, тоді як частка страхових компаній, пенсійних і взаємних фондів зростає [2]. З іншого боку, банки все активніше входять в сферу страхових послуг (в Європі на їх частка становить уже 19% ринку страхування життя, а у Франції вони домінують у цій сфері)[3, с.168].

Водночас, консолідація банківського та страхового бізнесу, як об'єднання у холдинг, альянс, при усіх перевагах створює ряд ризиків, що сформовані власне суттю такого конгломерату. Дані альянси не тільки часто надуживають власним домінуючим становищем на ринку, маючи значну перевагу в порівнянні з іншими суб'єктами ринку фінансових послуг, сформовану значною концентрацією капіталу, але вони ж допроваджують до можливості кумуляції багатьох ризиків і їх взаємопроникнення між учасниками альянсу, холдингу. На нашу думку, для банківсько-страхової консолідації у формі, базованій на єдності капіталу, основними видами даного ризику будуть:

- ризик неправильних процедур кредитування у ситуації взаємного кредитування банку і страхової компанії;
- ризик представлення фіктивних фінансових результатів конгломерату;
- ризик конфліктів стратегічних інвесторів, між топ-менеджерами банку і страхової компанії в залежності від рівня централізації групи;
- ризик проникнення фіктивних даних у функціонування альянсу з банку до страхової компанії і навпаки;
- ризик порушення банківської (страхової) таємниці внаслідок неконтрольованого обігу інформації між банком та страховиком.

Реалізація цих ризиків може призвести до фінансових проблем не лише фінансових інституцій, але і їх клієнтів чи інших суб'єктів господарювання, котрі були б з ними якимось чином пов'язані.

Відповідно існує необхідність повного охоплення контролем усіх потенційних ризиків пов'язаних із міжсекторовою діяльністю. Традиційні лінії поділу втрачають актуальність, а інституції порушують існуючі межі окремих секторів. Фінансові фірми розширюють попередню діяльність, для прикладу, банки та страхові компанії пропонують послуги накопичувального, інвестиційного характеру. Основний вплив нормативно-правової бази на консолідацію банківського та страхового бізнесу проявляється у виборі форми консолідації банківського та страхового бізнесу.

Таблиця 1
 Домінуючі форми консолідації банківського та страхового бізнесу

Країна	Домінуюча юридична форма консолідації банківського та страхового бізнесу	Переважаючий фінансовий продукт	Динаміка зростання	Інтенсивність зв'язку
Франція	Переважно банки володіють власними фінансовими посередниками	В основному накопичувальне страхування життя і страхові сертифікати	В середньому на 13% динаміка продаж	Дуже велика
Бельгія	Більшість банків має власні страхові товариства	Незначну перевагу має страхування життя, хоча майнове страхування також має високу частку в продажах	На початку 90-х рр. XX ст. значне зростання, в даний час стабільний розвиток	Дуже велика
Велика Британія	Домінують договори про дистрибуцію страхових продуктів через банківські відділення	Страхування життя, пенсійне страхування та ощадно-будівельні каси	Зважаючи на незначну динаміку продаж фінансових продуктів, динаміка продаж банківсько-страхових продуктів незначна	Невелика
Швеція	Домінує модель, за якої страхові товариства створюють власні банківські установи	В основному накопичувальне страхування життя, пенсійні програми	Насичений страховий ринок, тому ріст ринку незначний	Дуже велика
Нідерланди	Як лідер на ринку володіє з інтегрованою системою дистрибуції і обслуговування договорів, окрім того використовуються умови про продаж полісів через банківські відділення	Пік продаж страхування у 1991 році, в основному пенсійне страхування, страхування від нещасних випадків та здоров'я	Стабільність продаж страхування життя та особового страхування, продажі зберігаються на певному рівні	Значна
Італія	Деякі банки володіють власними страховими товариствами, поза тим домінують договори про дистрибуцію полісів	В основному страхування автотранспорту, також майнове, незначна частка особового страхування	Висока (понад 20%)	Значна
Німеччина	Могутні банки, що контролюють більшу частину ринку, володіють власними страховими компаніями, інші мають договори зі страховиками про продаж полісів	Пенсійне страхування та особове страхування	Незначна зважаючи на високу розвиненість ринку	Невелика
Польща	Обмін акціями або ж у банківської та страхової інституції наявність одного акціонера	Накопичувальне страхування життя, страхування автотранспорту	Значна, із резервом зростання зумовленим не насиченістю та молодістю ринку	Значна

Консолідація нагляду банківських та страхових інституцій обумовлена приналежністю даних інституцій до єдиної системи – фінансових посередників, а також функціональною близькістю банківської та страхової діяльності [1, с. 24].

Зараз, безпосередньою причиною консолідації нагляду не є присутність на ринку фінансових конгломератів. Найважливішим явищем на фінансових ринках є формування фінансових груп. Формування консолідованої банківсько-страхової бізнес архітектури сприяє інтеграції нагляду, тому що відповідна оцінка ризику та забезпечення капіталом на рівні фінансової групи ефективніше у виконанні зінтегрованого регулятора.

Діяльність фінансових посередників умовах *фінансової* консолідації *європейських країн* виступає за рамки одного сектора економіки результатом чого є дублювання завдань окремих органів нагляду, уряди намагаються запобігти конфліктам у визначені компетенції через інституціональну інтеграцію банківського, страхового нагляду та нагляду за ринком цінних паперів. Для прикладу, у 1986 році подібним чином вирішили цю проблему у Норвегії, у 1988 році її наслідувала Данія, іншим проявом даного процесу є вибір основного регулятора для конгломерату так, як це зроблено у Великій Британії [4].

Існує ряд аргументів, що переконують у необхідності незалежності регулятора від грошово-кредитної політики держави: перш за все задля уникнення конфлікту інтересів між грошово-кредитною політикою держави та банківським надглядом (рентовність і фінансова безпека банківського капіталу безпосередньо залежні від грошово-кредитної політики національного банку, а тому існує ризик використання функцій регулятора задля забезпечення цілей грошово-кредитної політики). Ситуація загострюється, коли грошово-

кредитна політика носить деструктивний характер, а банківські установи мають проблеми із капіталізацією.

Офіційна позиція ЄС щодо консолідації регуляторів виражена у резолюції від 6 листопада 2002 (2002/2061(INI)), за якої Парламент ЄС рекомендував країнам членам Європейського співтовариства повну інтеграцію фінансового нагляду [5].

Таблиця 2

Використання моделі інтегрованого нагляду у країнах ЄС

Країна	Інституція, що здійснює нагляд
Австрія	Комісія Фінансового Нагляду (Finanzmarktaufsicht, FMA)
Бельгія	Комісія Банківська, Фінансів і Страхування (Commission bancaire, financiere et des assurances, CBFA)
Франція	Урядовий Нагляд Фінансових Ринків (Autorite des marches financiers, AMF)
Нідерланди	Урядовий Нагляд Ринків Капіталу (Autoriteit Financiële Markten, AFM)
Ірландія	Ірландський Уряд Регулювання Фінансових Послуг Irlandzki Urząd Regulacji Usług Finansowych (Irish Financial Services Regulatory Authority, IFRSA)
Люксембург	Комісія Нагляду Фінансового Сектора (Commission de Surveillance du Secteur Financier)
Німеччина	Федеральна Установа Фінансового Нагляду (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, BaFin)
Польща	Комісія Фінансового Нагляду (Komisja Nadzoru Finansowego, KNF)
Велика Британія	Установа Фінансового Нагляду (Financial Security Authority, FSA)

Отже, консолідація нагляду може еволюціонувати до створення інтегрованого нагляду, який розуміють як діяльність єдиного органу, що здійснює регуляторну діяльність як над фінансовим ринком, так і над ринком капіталів. Модель інтегрованого нагляду охоплює своєю діяльністю всіх суб'єктів, що діють на фінансовому ринку в кожному аспекті їх бізнесу, а також суб'єктів з ними пов'язаних, необов'язково таких, що надають фінансові послуги.

Досвід європейських країн підтверджує цю тезу. Так, у 20 країнах – членах ЄС фінансовий нагляд є інтегрований та лише в трьох нагляд сконсолідований в межах національного банку країни. Інтегрований нагляд функціонує у Великобританії, Австралії, Данії, Японії, Фінляндії, Норвегії, Канаді, Південній Кореї, Сінгапурі, Угорщині, в Швеції і Латвії. Останнім часом інтегрований нагляд ввели Німеччина, Естонія, а Австрія і Ірландія планують створення єдиної наглядової інституції для суб'єктів фінансового ринку (див табл. 2), таку можливість розглядає також Швейцарія [4].

Висновки з даного дослідження. Підсумовуючи, варто зазначити що саме інтегрований нагляд дозволяє найповніше контролювати діяльність фінансових посередників, водночас уникаючи подвійного регулювання. Подальший розвиток систем регулювання та нагляду за фінансовими ринками матиме консолідаційні тенденції, дані процеси не повинні оминати і Україну, де запровадження нових фінансових продуктів, пакетних продаж, а також прагнення до інтеграції в Європейське Співтовариство стимулюватимуть формування універсальних органів нагляду за міжсекторовою діяльністю фінансових інституцій.

Література

1. Кожевникова И.Н. Взаимоотношения страховых организаций и банков / Ирина Николаевна Кожевникова. – М.: Анкил, 2005. – 112 с.
2. Финансовые рынки в условиях глобализации/ Страхование дело. – №9. – 2007 – с.35-38.
3. Юрченко Л.А. Финансовый менеджмент страховщика: Учеб. пособие для вузов / Л.А. Юрченко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 198 с.
4. Briault C.: Revisiting the rationale for a single, national financial services regulator. [Електронний ресурс] – FSA.- 2002.-р. 40. – Режим доступу до журн. : <http://www.fsa.gov.uk/pubs/occpapers/OP16.pdf>
5. Monkiewicz M. Rozwój funduszy gwarancyjnych na rynku ubezpieczeniowym Unii Europejskiej / Marek Monkiewicz. – Warszawa. – 2007. –s. 244.